

RUSKON KUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2022

Tarkastuslautakunta

Sisällys

1 LAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
1.1 TEHTÄVÄT JA TOIMIVALTUUDET	3
1.2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO	3
1.3 TOIMINTAMUODOT JA ARVIOINTIPROSESSI	4
1.4 ARVIO TILINPÄÄTÖSKIRJAN LAADUSTA, LUOTETTAVUUDESTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA	5
2 RUSKON TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	6
2.1 TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	6
2.2 TALouden MITTARIT	6
2.3 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA MUUT HAVAINNOT TOIMIALOITTAIN.....	8
2.3.1 KUNNANHALLITUS.....	8
2.3.2 SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUT, PAINOPISTEALUE 2022	10
2.3.3 OPETUS- JA VARHAISKASVATUS	13
2.3.4 TEKNINEN LAUTAKUNTA, PAINOPISTEALUE 2022.....	18
2.3.5 RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA.....	21
3 SISÄINEN LASKUTUS	21
4 TILINTARKASTUKSEN HAVAINNOT	24

1 LAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 TEHTÄVÄT JA TOIMIVALTUUDET

Tarkastuslautakunnan keskeisenä lakisääteisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla (Kuntal 121 §).

Valtuusto asettaa toiminnan ja talouden tavoitteet hyväksyessään kuntalain 110.2 §:n mukaisesti talousarvion ja suunnitelman. Hallituksen on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisesta (Kuntal 115 §).

Ruskon kunnan tarkastuslautakunta on suorittanut sille lain ja valtuuston hyväksymän hallintosäännön mukaan kuuluvat tehtävät ja esittää valtuustolle kuntalain 121 §:n tarkoittaman arviointikertomuksen toimintavuodelta 2022.

1.2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO

Kuntalain mukaan lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava myös kunnanvaltuuston jäseniä. Ruskon tarkastuslautakuntaan ovat toimintavuonna 2022 kuuluneet seuraavat henkilöt:

	Jäsen	Varajäsen	Puolue
Puheenjohtaja	Antti Lähteenmäki	Mauri Laine	KESK
Varapuheenjohtaja	Jorma Rand	Leena Purmonen-Merivirta	VAS
	Jari Nurminen	Erik Brysch	KOK
	Katri Marku-Virtanen	Maaret Mast	SDP
	Crista Uschanov	Erja Laine	PS

Crista Uschanoville myönnettiin ero kunnanvaltuutetun tehtävästä ja muista kunnan luottamustoimista 27.2.2023 ja samassa yhteydessä hänen tilalleen tarkastuslautakunnan jäseneksi valittiin Erja Laine ja Erja Laineen varajäseneksi Pauli Korgan.

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on pääsääntöisesti toiminut Riitta Vihersalo-Mäkinen.

Kokouksissa 4.4.2023 sekä 25.4.2023 sihteerinä on toiminut Anu Vääntinen.

1.3 TOIMINTAMUODOT JA ARVIOINTIPROSESSI

Tarkastuslautakunta arvioi talousarviotavoitteiden toteutumista, strategian toteutumista, toiminnan tuloksellisuutta, toimintakertomusta ja talouden tasapainotusta. Arviointi on "arvottamista, jossa toimintaa arvioidaan tietoon ja faktoihin perustuen suhteessa valittuihin kriteereihin".

Tarkastuslautakunta on noudattanut toiminnassaan vuosille 2021-2024 hyväksymäänsä tarkastussuunnitelmaa. Kertomusvuonna 2022 lautakunta on pitänyt 9 kokousta. Pääsääntöisesti lautakunnan ensimmäisen vuosipuoliskon kokoukset keskittyvät edellisen vuoden toiminnan arviointiin. Tarkastustoimen työohjelman painopistealueina kertomusvuoden 2022 aikana ovat olleet tekninen lautakunta, sisäinen laskutus sekä vuoden 2023 alussa hyvinvointialueen vastuulle siirtynyt SOTE.

Arvioinnissaan tarkastuslautakunta on keskittynyt valtuuston vuodelle 2022 hyväksymässä talousarviossa asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointiin. Vuodelle 2022 asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi on perustunut pääasiassa kunnanhallituksen laatimaan toimintakertomukseen sekä lautakunnan omiin havaintoihin toimielinten pöytäkirjojen perusteella.

Pöytäkirjojen seuraamisesta 2022 on sovittu seuraavasti:

Kunnanhallitus ja Sote-asiat	Antti Lähteenmäki
Tekninen lautakunta	Jorma Rand
Rakennus- ja ympäristölautakunta	Jari Nurminen
Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta	Katri Marku-Virtanen
Hyvinvointilautakunta	Crista Uschanov

Tämän sovitun työnjaon mukaan lautakunnan jäsenet ovat seuranneet toimielinten toimintaa siinä määrin kuin se pöytäkirjojen mukaan on ollut mahdollista. Crista Uschanovin eron jälkeen Hyvinvointilautakunnan pöytäkirjoja on seurattu yhteisesti mahdolliset esteellisyydet huomioiden. Lautakunta päättää uudesta roolijaosta syksyllä 2023.

Kunnan henkilöstöstä lautakunnan kuultavina ovat olleet syksystä 2022 alkaen hyvinvointijohtaja Mikko Hulkkonen, kunnaninsinööri Tuomas Salmi, kirjanpitäjä Tuija Virtanen, tekninen johtaja Mika Heinonen ja talous- ja hallintojohtaja Sari Laine.

Uusi TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n päävastuullinen tilintarkastaja JHT, HT Jukka Vuorio on ollut kuultavana lautakunnan kokouksessa kaksi kertaa.

1.4 ARVIO TILINPÄÄTÖSKIRJAN LAADUSTA, LUOTETTAVUUDESTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA

Kokonaisuutena vuoden 2022 tilinpäätös on hyvin laadittu ja selkeälukuinen. Siitä selviävät mm. suunnitelman mukaiset poistot ja kunnan omistusosuudet. Henkilöstöraportti on laaja ja sisältää monia esim. työhyvinvoinnin arvioinnissa olennaisia mittareita. Taloudellinen raportointi on erittäin laajaa, ja seikkaperäistä, ja positiivisena lisänä monet tunnusluvut on nyt selitetty tilinpäätöksen yhteydessä.

On hyvä, että talousarviossa hyväksytyt mittarit ja tavoitteet käydään läpi hallintokunnissa talousarvion hyväksymisen jälkeen. Tuloksellinen toiminta edellyttää toimintatapaa, jossa organisaation toiminnolle ja palveluprosesseille asetetut toiminnan ja talouden tavoitteet toteuttavat Ruskon kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita.

Kehitettävää

JHS 199 -suosituksen mukaan valtuuston tulisi asettaa ensisijaisesti vaikuttavuustavoitteita eli tavoitteen tulisi kuvata kunnan aikaansaannoskykyä ja positiivista vaikutusta kuntalaisten hyvinvointiin sekä kunnan elinvoimaisuuteen. Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen tavoitteiden ja mittareiden huolelliseen miettimiseen, jotta kuntalaisten ja palvelujen käyttäjien tarpeita tuotettaisiin

- vaikuttavasti
- laadukkaasti
- taloudellisesti
- siten, että toiminta on kestävää pitkällä aikajänteellä.

Sote-uudistuksen myötä kaikkien kuntien tehtäväkenttä on kaventunut ja esim. erikoissairaanhoidon kaltainen, varsin voimakasta vuositason vaihtelua tuonut menoerä, ei enää kuulu kuntien talouteen. Tätä taustaa vasten tunnuslukujen vertailu muihin saman kokoluokan kuntiin olisi suotavaa ja aiempaakin hyödyllisempää.

2 RUSKON TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1 TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tilikauden 2022 tulos on 430 913 euroa ylijäämäinen. Se on 1 043 127 euroa parempi kuin muutostalousarviossa arvioitiin.

Toimintakate on 911 822 euroa parempi kuin muutostalousarviossa. Verotulot olivat noin 28,3 miljoonaa euroa eli noin 377 000 € budjetoitua suuremmat ja valtionosuudet 7,8 miljoonaa euroa, noin 312 000 € budjetoitua enemmän. Investointeja tehtiin 3 061 787 eurolla (budjetissa 3 588 000 €).

Suunnitelman mukaiset poistot olivat -1 765 388 euroa ja vuosikate 2 177 331 euroa.

Rahavarojen määrä vuodenvaihteessa oli n. 5,6 miljoonaa euroa ja kassan riittävyys laski edellisvuoden 64 päivästä 47 päivään. Kuntaliiton suosituksen mukaan riittävänä tavoitetasona voidaan pitää 14-30 päivän kassan riittävyttä. Kunnan omavaraisuusaste oli tilikauden lopussa 72,1 % (72,5 % vuonna 2021). Kertynyt ylijäämä per asukas oli 2 647 euroa (edellisvuonna 2 603 euroa).

Taseen osoittama suhteellinen velkaantuneisuus oli 33,4 % (33,7 % v. 2021). Lainamäärä nousi vuodentakaisesta 52 000 eurolla. Lainamäärä asukasta kohden oli 1 210 (1 213 v. 2021) euroa, kun se kunnissa keskimäärin oli 3 465 euroa/asukas vuonna 2021.

Suurimpia tilikauden aikana tehtyjä muutoksia olivat määrärahan lisäykset maanhankintaan ja toisaalta ylittyneisiin joukkoliikenteen kuluihin. Kokonaisuudessaan käyttötalouden kulut olivat 360 000 euroa alle valtuuston hyväksymän alkuperäisen talousarvion. Merkittävin budjetoitujen menojen alitus tapahtui erikoissairaanhoidossa, ja merkittävin budjetoitujen tulojen alitus vähäiseksi jääneessä tonttimyynnissä.

Tilinpäätösasiakirjoista on havaittavissa, että kunnan käyttötalouden toimintakulut ovat lisääntyneet noin 5,9 % edellisvuodesta. Henkilöstökulut lisääntyivät 376 000 eurolla (3,4 %) ollen 11 335 000 euroa. Palveluiden ostot lisääntyivät 1 843 000 eurolla ollen 24 418 000 euroa. Toimintatuotot vähentyivät 746 000 euroa (16 %) edellisvuodesta. Verotulot lisääntyivät 996 000 euroa ja valtionosuudet 1 346 000 euroa. Poistot olivat 90 000 euroa edellisvuotta suuremmat. Vuosikate per asukas väheni edellisvuodesta 85 eurolla ollen 338 €.

2.2 TALOUDEN MITTARIT

Ruskon talouden 2022 tunnuslukuja verrattuna 2021 lukuihin ja koko maan lukuihin.

Koko maan luvut ovat tuoreimmat saatavilla olevat.

Veroprosentit 2022

Tuloveroprosentti	Rusko 19,75	Varsinais-Suomi 20,04	Koko maa 20,01
Yleinen kiinteistöveroprosentti	0,95		1,11
Vakituiset asuinrakennukset	0,42		0,51
Muut rakennukset	1,02		1,2

Tulojen ja menojen tasapaino

Vuosikate / asukas	Rusko 2022 338	Rusko 2021 423	Koko maa 2021 681
Tilikauden ylijäämä / asukas	67	163	273
Lainat / asukas	1 210	1 213	3 465
Kertynyt ylijäämä / asukas	2 647	2 603	2 519

Rahoitusasema

Omavaraisuusaste %	Rusko 2022 72,1	Rusko 2021 72,5	Koko maa 2020 58
Suhteellinen velkaantuneisuus %	33,3	33,7	Ei saatavilla

Taseeseen kertynyt ylijäämä	2022 17milj	2021 16,6 milj.
Rahavarat 31.12.	5,6 milj.	7,1 milj.
Kassan riittävyys, pv.	48 vrk	64 vrk

Kassan riittävyyttä arvioidaan suhteessa toteutuneeseen tilikauteen. Ottaen huomioon SOTE-menojen siirtymisen hyvinvointialueiden vastuulle 2023 alusta, hyvän kassan riittävyyden voidaan olettaa toteutuvan huomattavasti pienemmilläkin rahavaroilla jatkossa. Korkojen noustessa rahavarojen korkosuojausten ja toisaalta lainanhoitomenojen merkitys nousee jatkossa.

2.3 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA MUUT HAVAINNOT TOIMIALOITTAIN

Tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2022 toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Vihreä kuvastaa toteutunutta tavoitetta, keltainen miltei toteutunutta ja punainen tavoitetta, joka ei ole toteutunut. Tarkastuslautakunta on kommentoinut mittareita heti tavoitteiden perään, eli tekstit taulukkoruutujen ulkopuolella ovat lautakunnan kommentteja mittareista.

2.3.1 KUNNANHALLITUS

YLEISHALLINTO (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kunnan tasapainoinen talous	Tuloslaskelman ali- / ylijäämä	Kolmen peräkkäisen tilinpäätöksen yhteistulos on ylijäämäinen.	Toteutui, ylijäämä noin 3,8 milj. euroa
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvällä tasolla	Terveyden edistämisasiivisyys	TEAviisarin tulos paranee (>62)	67

TEAviisareita olisi voinut avata jo itse tilinpäätöksessä, ohessa linkki Ruskon tuloksiin, oman määritelmänsä mukaan TEAviisari näyttää kunnan terveydenedistämistyön suunnan:

[TEAviisari](https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=NAKOKULMA&y=2022&chartType=poin-ter&cmp=r&r=KUNTA704)

(<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=NAKOKULMA&y=2022&chartType=poin-ter&cmp=r&r=KUNTA704>)

JOUKKOLIIKENNE (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Joukkoliikenteen asiakasmäärien kasvattaminen	Asiakasmäärä / v	+ 4 %	Ei toteutunut

Joukkoliikenteen kasvavat menot huomioiden olisi suotavaa, että tilinpäätöksessä jatkossa avattaisiin enemmän joukkoliikenteen käyttöastetta ja kunnalle kohdistuvien kustannusten muodostumista. Maksuosuuden kasvaessa olisi kohtuullista tietää mistä maksetaan.

ELINKEINOTOIMI (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Mittari	Ta 2022	Toteuma
Yritysten määrä	Toimivat yritykset / 1 000 asukasta (tällä hetkellä 85)	90	88,2

Tilinpäätöskirjassa viitattiin suoritettuun yrityspalvelututkimukseen. tutkimuksen tuloksia voisi avata jatkossa.

KAAVOITUS JA MAANKÄYTTÖ (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Asukasluvun kasvun turvaava tonttitarjonta	Kunnassa luovutettavana olevat tontit (suluissa kunnan luovuttamat).	Kunta 19 Seurakunta 18 Yksityiset 107 Yhteensä 141	Kunta 13 Seurakunta 4 Yksityiset 106 Yhteensä 123
		(kunnan myymät, lunastetut 11)	(kunnan myymät 1, lunastetut 4)
Ajantasainen maankäytön suunnittelu	Yleiskaavat ja kaavamuutokset.	Ruskon kunnanosan yleiskaavan valmistelu käynnistyy.	Ei käynnistynyt
		Ruskon kunnan eteläosan osayleiskaava valmistuu.	Ei valmistunut. Kaavatyön lisäselvityksiä laadittu. Valmistuu kevään 2023 aikana.
	Asemakaavat ja kaavamuutokset.	Ketunluolan asemakaavan laajennus jatkuu. Ahola-Ojanto valmistuu. Niittylä valmistuu.	Toteutui. Luonnosaineisto valmistui. Ei valmistunut vielä 2022 Valmistui

Toisistaan erilliset tavoitteet, kuten yksittäiset kaavat, olisi hyvä eritellä omiksi tavoitteikseen.

2.3.2 SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUT, PAINOPISTEALUE 2022

SOTE oli yksi tarkastussuunnitelman mukaisista painopistealueista. Taloudellisessa toteutumassa tai palvelutasossa ei kokonaisuutena tapahtunut merkittäviä muutoksia. Perusterveydenhuollon määräraha tosin ylittyi 9,4 % ilman että siitä tehtiin erillistä lisämäärärahapäätöstä. Koska SOTE-palvelut siirtyivät 2023 alussa hyvinvointialueen vastuulle ja samalla vastuuhenkilöiden työsuhteet muuttuivat, tarkastuslautakunta ei katsonut tarkoituksenmukaiseksi kutsua vastuuhenkilöitä kuultavaksi.

Laadullisia mittareita tarkasteltaessa erittäin negatiivisena täytyy pitää ainakin 8–9. luokkien oppilaiden tyytyväisyyttä elämäänsä ja aihe on tarpeen pitää tarkastelussa jatkossakin kunnan vastuulle jäävän toiminnan perspektiivistä.

SOTE-alueen vastuulle siirtävistä toiminnoista tavoitteen alle jäi ainakin ei kiireellisen lääkäriajan odotusaika, joka oli selvästi tavoiteltua pidempi. Toisaalta suun terveydenhuollon peittävyys oli varsin hyvällä tasolla.

AIKUISSOSIAALITYÖ JA –PSYKOSOSIAALISET PALVELUT

(Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite / aikuissosiaalityö	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Asiakasmäärän vähentäminen	Asiakasperheet, enintään	70	134

Tavoite / Päihdehuolto	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Päihdehuollon asiakasmäärän vähentäminen ja avohoitopainotteisuuden lisääminen	asiakasmäärä / avohoito, enintään	50	14
	hoitopäivät / laitoshoido, enintään	140	68

PERHEPALVELUT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite / Lastensuojelutyö	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Avohuollon ja ennaltaehkäisevän työn lisääminen	Ennaltaehkäisevän työn asiakkaat, vähintään	80	105
	Avohuollon asiakkaat, vähintään	70	30
Kodin ulkopuolelle sijoitettavien määrän väheneminen vuodesta 2017	Asiakkaat, enintään	6	8
Tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä elämäänsä, yläkoulun 8.-9. lk., 75,2 % v. 2019	% oppilaista	81	68,5
Nuorten psykiatriset palvelut, erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit	Käynnit 1 000 ko. ikäistä kohti, 800 v. 2019	700	473

HOITO- JA HOIVAPALVELUT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kotihoidon osuuden kasvu vanhustenhoidossa	Peittävyys / yli 75 v., vähintään	25 %	45
	Omaishoidontuen asiakkaat, vähintään	70	42
Tehostetun palveluasumisen osuuden lasku ja pitkäaikaishoidon nykyisen tason säilyttäminen	Tehostetun palveluasumisen hoidon peittävyys / yli 75 v., enintään	7	11.3
	Pitkäaikaislaitoshoidon peittävyys / yli 75 v., enintään	0,1 %	0,0

PERUSTERVEYDENHUOLTO (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite / vastaanottopalvelut	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Toimiva perusterveydenhuollon vastaanottotoiminta	Lääkäripalveluiden peittävyys, vähintään	60 %	48,2 %
	Ei-kiireellinen odotusaika lääkärille, enintään	2 viikkoa	3,4 viikkoa

SUUN JA TERVEYDENHUOLTO (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kattavat suun terveydenhuollon palvelut koko väestölle	Suun terveydenhuollon peittävyys / alle 18-vuotiaat, vähintään	80 %	87 %
	Suun terveydenhuollon peittävyys / yli 18-vuotiaat, vähintään	60 %	76,4 %
	Odotusaika kiireettömään hoitoon	alle 2 kk	2,5 kk

2.3.3 OPETUS- JA VARHAISKASVATUS

PERUSOPETUSPALVELUT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet / Vaikuttavuustavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteuma
Opetuksen tehokkuuden arvioiminen	Päätötodistusten saaneiden prosentuaalinen määrä 9.-luokkalaisista.	Tavoitteena on, että 100 % 9.-luokkalaisista saa päätötodistuksen.	Toteutui. 100 % 9.-luokkalaisista sai päätötodistuksen.
Oppilaiden sijoittuminen toisen asteen oppilaitoksiin	Päätötodistusten saaneiden sijoittuminen toisen asteen oppilaitoksiin.	Tavoitteena on, että 100 % 9.-luokkalaisista siirtyy toisen asteen oppilaitoksiin	Toteutui. 100 % 9.-luokkalaisista sai opiskelupaikan toiselle asteelle.
Opetuksen laadun arviointi	Toteutetaan vuosittain 6. lk:n oppimistulosten laadunarviointi matematiikassa ja äidinkielessä. Osallistutaan vuosiluokilla 7.-9. mahdollisiin oppiainekohtaisiin valtakunnallisiin arviointeihin (kansallisissa arvioinneissa koulut valitaan satunnaisotannalla). Mikäli satunnaisotanta ei osu kohdalle, osallistutaan matematiikan valtakunnallisiin.	Kansallisessa ainekohtaisissa arvioinnissa sijoitutaan keskiarvon yläpuolelle (Makeko –koe ja SUK-koe) Kansallisessa ainekohtaisissa arvioinnissa sijoitutaan keskiarvon yläpuolelle	Vuoden 2022 keskiarvo: matematiikka: 68,3/90 suomen kieli: 28,3 /40 MA-vastauksista 75,8 % ja SUK-vastauksista 69,88 % oikein. Tavoite toteutui, koska oikeita vastauksia lähes 70 % tai yli. Matematiikan valtakunnallisen kokeen keskiarvo keväällä 2022 Maunun koulussa oli 6,80 (n=72). Koko Suomessa 6,25 (n=3890) Tavoite toteutui keskiarvon ollessa yli valtakunnallisen arvon.

Olisi toivottavaa, että perusopetuksen tavoitteissa kiinnitettäisiin jatkossa huomiota nuorten henkiin hyvinvointiin. Perusopetuksessa kaikki kunnan lapset ja nuoret kuitenkin kohdataan paljon kattavammin kuin esim. nuorisotyön parissa.

VARHAISKASVATUSPALVELUT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet / Vaikuttavuustavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kasvavaan / muuttuvaan varhaiskasvatuspalvelujen tarpeeseen vastataan toiminnan edellyttämin tilaratkaisuin tai muita palvelutuotantovaihtoehtoja hyödyntäen	Omien toimitilojen määrä ja täyttöasteen seuranta (yli 92 %) Muiden palvelutuotantovaihtoehtojen määrä ja käyttö	Omat päiväkodit 5, lapsia omassa palvelujärjestelmässä 340 Vaihtoehtoisissa palvelujärjestelmissä lapsia 160	Omassa toiminnassa 5 päiväkotia, joissa keskimäärin 302 lasta/kk. Lapsia muun palvelutuotannon piirissä keskimäärin/kk koko vuoden ajalla: palveluseteli 130, yksityisen hoidontuki 1, kotihoidontuki 80 – yht.: 211
Verkostoituminen yli sektorirajojen ja sen näkyminen toiminnassa	Yhteistoimintamuodot ja määrät	Toiminnallinen yhteistyö esi- ja alkuopetuksessa kaikissa esiopetusryhmissä Nivelluokka 1 kpl	Lapsiryhmien välinen yhteistyö toteutui sovitusti. Henkilöstön verkostoyhteistyö toteutui säännöllisesti ja suunnitellusti. Nivelluokassa aloitti 2 lasta elokuussa 2022.
Palvelujärjestelmän kehittäminen ja asiakkaiden osallisuus palveluprosesseissa	Asiakaskyselyjen määrä ja vastaus %	Vuosittain 1 kaikille asiakkaille sekä yhteistyötahoille +1 yksiköittäin vastaus % yli 75 Yksikkökohtainen tulos yli 4,3	Vuonna 2022 ei tehty asiakastyytyväisyyskyselyä.
Pedagogisen toiminnan laadun arviointi ja varmistaminen: lähiympäristön hyödyntäminen, liikunnan kautta tekeminen, toiminnallinen oppiminen ja positiivinen vuorovaikutus	Asiakastyytyväisyyskyselyn ja henkilökunnan itsearviointin tulokset pedagogisen toiminnan laadusta	Lähiympäristön hyödyntäminen ja liikunnan kautta tekeminen toteutuvat viikoittain joka ryhmässä. Toiminnallinen oppiminen ja positiivinen vuorovaikutus toteutuvat päivittäin kaikkien kasvattajien toiminnassa.	Lähiympäristön hyödyntäminen ja liikunnan kautta tekeminen jokaisessa ryhmässä toteutui 1-2 krt / vko. Myös toiminnallinen oppiminen ja positiivinen vuorovaikutus ovat toteutuneet hyvin. Asiakastyytyväisyyskyselyn puuttuessa emme saa numeerista arviointia pedagogisen toiminnan laadusta.

Tehtiinkö henkilökunnan itsearviointi ja mitkä sen tulokset olivat?

LASTENHOIDON TUET (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kunnallisen varhaiskasvatuksen kasvua ja sitä kautta uusia investointipaineita hallitaan kuntalisien avulla tukemalla perheiden valintaoikeutta kotihoitoon tai yksityiseen varhaiskasvatukseen.	Yksityisen hoidon tuen käyttö: lapsia keskim. / kk	0	1
	Kotihoidon tuen käyttö: lasten määrä keskim. / kk	65	80
	Palvelusetelin käyttö: lasten määrä keskim. / kk	125	130

Lastenhoidon tuen mittareista ei voida päätellä tavoitellaanko korkeaa vai matalaa arvoa. Mittareiden päivittäminen olisi toivottavaa.

KIRJASTO-, KULTTUURI-, MUSIIKKIOPETUS-, NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT

KIRJASTOPALVELUT

Kirjastotoimen mittareiden arviointi ei ole perusteltua 2022, koska Ruskon kunnanosan kirjasto on ollut suljettuna.

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Kirjastotoimen resursointi on riittävä.	Toimintakulut € / asukas	66,72	51,95 (-25,7 %)
	Aineistomääräraha € / asukas	8,5	8,44 (+3,7 %)
	Henkilötyövuodet / 1 000 asukas	0,8	0,76 (-7.67 %)
Kirjastopalveluiden toiminnan painopisteet ovat tarkoituksenmukaisia.	Lainat / asukas	13,5	8,51 (-37,8 %)
	Fyysiset käynnit / asukas	5	2,51 (-54,55 %)
	Monipuoliset lukutaidot, tuntien määrä	>10	9 (-32,23 %)
Kulttuuria edistetään osana kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia.	Pisteet kulttuurin TEAviisarissa	47	60 (suurempi luku parempi)
	Kulttuurihyvinvointipalveluiden tarve tunnustetaan ja niitä tarjotaan	Kyllä	Kyllä (tarve ja tarjonta avattu kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa)
Tarjotaan taidekasvatusta ja mahdollisuus suorittaa tutkinto taiteen perusopetuksessa.	Taidekasvatusta järjestetään	Kyllä	Kyllä (kulttuurikasvatussuunnitelmassa avattu tarjonta)
Kannustetaan elinikäiseen oppimiseen järjestämällä vapaan sivistystyön opetusta.	Toteutuneiden opetustuntien määrä	>600	-opetustunteja 447
	Opetukseen osallistuneiden määrä	>400	-kurssilaisia 278 -opiskelijoita 234 (henkilöt kerran lasketuna)
Tiivistetään järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä yhteisten hyvinvointitavoitteiden mukaisesti.	Kunnan ja yhdistysten toiminta liittyy kunnan hyvinvointityön tavoitteisiin.	Kyllä	Kyllä, kohdeavustusten osalta.
	Yhdistysohjelma ohjaa yhteistyötä.	Laaditaan ohjelma.	Kyllä, ohjelma laadittu.

LIIKUNTA- JA NUORISOPALVELUT

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Mahdollistetaan kuntalaisille ja yhdistyksille hyvät liikuntaolosuhteet ja aktiivinen arki	Olosuhteita kehitetään ja ylläpidetään suunnitelmallisesti. Liikuntaseurojen toimintaa tuetaan.	Kyllä. Kyllä.	Kyllä, osana investointiprojekteja ja hankkeita (seurantajärjestelmää valmisteltiin osana leikkipuistojen kehittämissuunnitelmaa). Kyllä, osana avustusjärjestelmää.
Tarjotaan liikuntapalveluja vähän liikkuville ja niille, joille ei tarjolla palveluja	Erityisryhmien ja ikääntyneiden liikuntaryhmien määrät. Liikunnanohjausta vähän liikkuville.	7 ryhmää. Liikunnanohjausta tarjolla säännöllisesti osana terveydenhuoltoa.	7 ohjattua ryhmää viikossa, kesäkaudella 2. Lisäksi erillisiä matalan kynnyksen liikuntaryhmiä. Arkisin avoin kuntosali erityisryhmille. Liikunnanohjausta 12 asiakkaalle, yhteensä 70 tuntia.
Tarjotaan avoimia nuorisopalveluja kaikille – myös sähköisesti	Toimintapäivien ja tapahtumien määrät. Palveluja tarjolla verkossa.	Avointa toimintaa 4 pv / vko. Leirejä, retkiä ja kesäkerhoa suunnitelman mukaan. Kyllä.	Avoin toiminta, leirit ja retket toteutuneet suunnitelman mukaan. Kyllä (verkkonuorisotalo ja nuorisopalvelujen omat sosiaalisen median kanavat käytössä)
Nuorisopalvelut tukevat koulujen toimintaa ja syrjäytymisuhan alla olevat saavat apua	Nuorisopalveluja tarjolla kouluissa. Etsivän nuorisotyö asiakkaat.	Kyllä. >20	Kyllä (vähintään pv / vko) 20 + 2. asteen oppilaitoskontaktit

2.3.4 TEKNINEN LAUTAKUNTA, PAINOPISTEALUE 2022

Tekninen toimiala on ollut yhtenä tarkastuksen painopistealueista 2022. Tähän liittyen ovat kuuluttavana olleet kunnaninsinööri ja tekninen johtaja. Keskustelujen perusteella toimialan tilanne on vakaana perustehtävien osalta mutta kiinteistöjen kuntoon ja sisäilman laatuun liittyvät tutkimukset ja toimenpiteet ovat luonnollisesti aiheuttanut paljon lisätyötä.

Teknisen lautakunnan pöytäkirjat ovat olleet pääosin asianmukaiset, mutta joidenkin pykälien sisältö on ollut melko suppea eikä kaikilta osin ole tullut selväksi mitä kaikkea materiaalia (tarjoukset kilpailutuksissa yms.) lautakunnan jäsenillä on ollut käytettävissä ja millä aikataululla. Keskustelujen perusteella materiaali on toimitettu asianmukaisesti, mutta sen olisi hyvä olla kirjattuna pöytäkirjaan, vaikka kyseessä olisi salattava liite.

Maunun koulun laajennus ja peruskorjaus valmistui kesällä 2022 aikataulussa ja alle budjetin, mikä on erittäin hyvä saavutus. Projektin seuranta hoidettiin teknisen toimialan osalta esimerkillisesti ja tähän projektiin liittyen teknisen lautakunnan pöytäkirjoissa oli myös hyvät ja informatiiviset liitteet.

TEKNISET PALVELUT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Strategia Asiakkaat ja vaikuttavuus	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset (vaikuttavuustasolta keskiarvo) asteikolla 1–5	3,6	3,8
Kaavateiden kunto ja puhtaanapito, hoidon taso	Tyytyväisyyskysely asteikolla 1- 5	3,5	3,6
Kaavateiden talvihoito	Tyytyväisyyskysely asteikolla 1- 5	3,4	4,0
puistojen, liikuntapaikkojen ja viheralueiden hoito	tyytyväisyyskysely asteikolla 1- 5	3,1	3,2
jätehuolto	tyytyväisyyskysely asteikolla 1- 5	3,5	3,7
vesi- ja viemärihuolto	tyytyväisyyskysely asteikolla 1- 5	3,8	4,1
valaistus	tyytyväisyyskysely asteikolla 1- 5	3,9	4,3
Elohopealamppujen (katu) vaihtaminen led valaisimiin	Elohopealamppujen lkm kaikista katulampuista / %	35 %	35 %

Näihin sinänsä päteviin mittareihin olisi hyvä saada vertailupohjaa esim. aikaisempiin vuosiin, jotta voitaisiin arvioida palvelutason säilymistä tai parantumista.

TOIMITILA- JA VUOKRAUSPALVELUT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Vuosi	tp2018	tp2019	tp2020	tp2021	ta2022	tp2022
Asukasluku 31.12.	6251	6327	6354	6379	6420	6437
Toimitila- ja vuokrauspalvelujen nettokustannukset, € / asukas	-6,41	50,74	34,41	36,61	32,09	36,86
Ruokapalvelut, bruttokustannukset, € / asukas	176,09	176,74	177,35	181,42	195,07	190,11

(nettokustannukset -> nettomenot +/- nettotulot -)

Ruokapalvelujen talousarvion mukaisen kustannusten alittamista voidaan pitää erittäin hyvänä suorituksena ottaen huomioon inflaatiokehityksen vuoden 2022 aikana.

Tavoitteet ja toteutuma

Tavoite	Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Strategia Vuokra-asuntojen ja As Oy:n korkea vuokrausaste	vuokrausaste %	98 %	98 %
Kiinteistöissä valaisimien vaihtaminen led-valaisimiin	Valaisimien vaihto vuoden 2017 tasosta (ei yhtään v. 2017)	10 %	10 %

Valaisimien vaihtoa ei ilmeisesti ole seurattu tämän mittarin puitteissa, ja käytännössä toteutuma on onneksi paljon korkeampi kuin 10 %. Toivottavaa olisi, että mittarit valitaan niin että niiden toteutumaa pyritään vaikuttamaan tilikauden toiminnassa, ja toteutumaa on käytännöllistä seurata. Yleisesti ottaen vertailukohtana tulisi olla edellinen vuosi.

VESIHUOLTOLAITOS (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Strategia Vesihuoltolaitoksen tulot kattavat toimintamenot, poistot ja 3 % koron pääomalle	Tilikauden tulos on vähintään 0.	toteutuu	Ei toteudu
Strategia Vesijohtoverkoston vuotojen määrä	Lukumäärä max	10	4
Strategia Jätevesiverkoston tukokset ja vuotojen määrä	Lukumäärä max	15	9
Strategia Vanhentuneen vesimittarinkannan uusiminen	Lukumäärä min	175	54

Paljonko vanhentuneita vesimittareita on jäljellä ja miten asiaa seurataan? Mittarien vaihtomäärä on toistuvasti jäänyt tavoitteesta. Erittäin positiivista on, että putkiverkoston toiminta on ollut luotettavaa.

2.3.5 RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖASIAT (Valtuuston hyväksymät tavoitteet)

Tavoite	Arviointikriteeri / Mittari	Ta 2022	Toteutuma
Tehokas ja joustava rakennuslupakäsittely	Käsittelyaika	Rakennus-tarkastajan päätös 1-2 vk Lautakunnan päätös enint. 6 vk.	Toteutuma pääsääntöisesti 1-1,5 vk, kun hakemuksen kaikki liitteet on toimitettu. Lautakunnassa ei ollut rakennuslupia
Rakennus- ja maainesvalvonnan kulujen kattaminen	Valvonnan ja hallinnon (1/3) menot katetaan maksutuotoilla (% osuus menoista)	85 %	61 %

Tulorahoitusmittarin tarkoituksenmukaisuutta kannattaa tarkastella huomioiden, että rakennusvalvonnan maksutuottojen määrä perustuu palveluiden kysyntään johon valvonta ei sinänsä pysty vaikuttamaan. Mittarin voisi ehkä korvata jollakin laadullisella mittarilla.

Käsittelyajat ovat valtakunnallisessa sekä alueellisessa vertailussa esimerkillisellä tasolla.

3 SISÄINEN LASKUTUS

Sisäinen laskutus otettiin tarkastuksen painopistealueeksi 2022 koska edellisen vuoden tilinpäätöksessä viitattiin siihen, että sitä on vaikea arvioida tai toisaalta on vaikeaa tai mahdotonta vaikuttaa sen toteutumaan toimialan sisällä. Sisäisen laskutuksen tiimoilta käytiin keskusteluja kunnaninsinööri Tuomas Salmen, kirjanpitäjä Tuija Virtasen sekä teknisen johtajan Mika Heinosen kanssa.

Peruseriaatteena sisäisessä laskutuksessa on, että kiinteistöjen hoito, siivous ja kunnossapito kuuluu tekniselle palvelualueelle. Toimialat maksavat kustannukset aiheuttamisperiaatteella sisäisenä vuokrana ja -laskutuksena.

Tähän liittyy kaksi tosistaan eroteltavaa tarkastelukohtaa:

Ensinnäkin se, että mikä kuuluu ja mikä ei kuulu sisäisen laskutuksen piiriin. Hyvänä lähtökohtana tässä voidaan pitää sitä, että mikäli kiinteistöön lisätään jotain mitä siinä ei ole ollut, oli se sitten pienikin asia, niin kyse ei ole kunnossapidosta. Mutta mikäli joku hajonnut tai kulunut korjataan tai korvataan, ja olemassa olevaa ylläpidetään, se on luonnollisesti kunnossapitoa.

Toimenpiteistä, jotka eivät kuulu sisäisen laskutuksen piiriin, mutta jotka muut toimialat kuitenkin voivat hankkia teknisen toimialan toteuttamana, on oltava selkeä ohjeistus. Ohjeen pitää myös sisältää selvityksen kustannusten muodostumisesta. Kuultujen viranhaltijoiden mukaan tästä asiasta on muodostumassa toimiva käytäntö, mutta selkeä kirjallinen ohjeistus olisi silti suotavaa olla olemassa.

Toinen tarkastelukohta on se, missä määrin sisäistä laskutusta seurataan ja voiko siihen tosiaan vaikuttaa toimialojen sisällä.

Keskustelujen pohjalta kävi ilmi, että kustannukset kohdennetaan jo niiden toteutuessa varsin tarkasti eli kiinteistökohtainen seuranta eri kustannuslajeittaan on mahdollista riittävällä tarkkuudella, mutta käytännössä sitä ei tehdä. Ainakaan niin että toimialoilla olisi seuranta siitä mitä niiden sisäiset kulut ovat kiinteistöittäin tai kululuokittain. Lautakunta pyysi nykyisten kirjausten pohjalta mahdollisimman tarkan erittelyn parin esimerkkikiinteistön sisäisistä vuokrista. Kyseessä ovat tässä tapauksessa Karhukallion päiväkodin ja Merttelän koulun sisäiset vuokrat vuodelta 2021 koska 2022 kirjanpito ei ollut ehtinyt valmistua asiaa käsiteltäessä:

	<u>jakaja</u>	TP 2021	TP 2021
nimi		Karhukallion pk.	Merttelän koulu
m2		754	975
huoltomiesten tunnit per kausi		293	261
siivous-viikko-tunnit		26	20
Varastot 6212	<u>m2</u>	2,321	3,001
Kiinteistönhoito 6221 1990	<u>tunnit</u>	12,138	10,812
6221 sähköt	<u>k</u>		
6221 vesi	<u>k</u>		
6221 lämmitys	<u>k</u>		
Muu 6221 kohteittain (EI TA:SSA)	<u>k</u>	26,465	33,737
jakamaton 6221 1999	<u>m2</u>	1,724	2,229
siivous 6223 kohteittain (EI TA:SSA!)	<u>k</u>	3,467	1,277
siivous 6223 palkat	<u>s.tunnit</u>	28,493	21,918
siivous jakamaton 6223 1999	<u>m2</u>	884	1,143
6222 poistot	<u>k</u>	33,422	34,691
Yhteensä= Perusvuokra		108,915	108,809

Kuten taulukosta voidaan havaita, eritelty tieto on löydettävistä ja jakamaton osuus, joka on jaettu vain suoraan neliöiden suhteen (kohdat "jakamaton 6221", "siivous jakamaton") ovat vain joitakin prosentteja kokonaisuudesta. Keskustelujen perusteella myös sähkö, lämmitys ja vesi seurataan erikseen mutta niiden eriteltyä listausta ei automaattisesti saatu, joten taulukossa ne on laskettu yhteen kohtaan "Muu 6221". Taulukon mukainen perusvuokra on se sisäinen vuokra, jonka toimiala on näistä kiinteistöistä maksanut, eli perusopetus Merttelän koulusta ja varhaiskasvatus Karhukallion päiväkodista 2021.

Tarkastuslautakunnan suositukseksi on, että kunnalle laaditaan vuosittain päivittyvä listaus, jossa kaikkien kiinteistöjen kulut on listattu esimerkin mukaisesti, ja listausta täydennetään eritellyillä sähkö, lämmitys ja vesikuluilla, kiinteistökohtaisilla suunnitelman mukaisilla korjausvelkakohteilla kustannusarvioineen, sekä kiinteistökohtaisella poistamattoman pääoman kokonaisuudella.

Tällainen listaus kertosi toimialoille suoraan mistä niiden sisäiset vuokrat koostuvat ja siellä voitaisiin miettiä säästömahdollisuuksia suurempien muuttuvien erien kuten siivouksen, sähkön ja lämmön suhteen.

Toisekseen tällainen listaus toimisi myös laajemman päätöksenteon tukena siinä vaiheessa, kun kiinteistöjä koskevia pidempiä linjauksia tehdään. Uudesta kiinteistöstä on helppo tehdä suuntaa antava arvio jatkossa toteutuvasta sisäisestä laskutuksesta, kun tiedetään siivoustarpeet, vuosittaiset poistot jne.

4 TILINTARKASTUKSEN HAVAINNOT

Tilintarkastuskertomuksen mukaan tilinpäätös on laadittu säännösten ja määräysten mukaisesti.

Tilintarkastaja löysi kuitenkin puutteita siitä, mitä kuntalain (10.4.2015) määäämiä ohjeita valtuusto on hyväksynyt.

Kunnalta puuttuvat valtuuston hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, omistajaohjauksen periaatteet, konserniohje sekä varallisuuden hoidon ja rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteet. Nämä puuttuvat ohjeet tulee hyväksyä viimeistään lokakuun 2023 valtuuston kokouksessa.

Kunnan hallintosäännössä on mainittu vanhentunut talousohje, jossa käsitellään osittain niitä asioita, joita puuttuvat ohjeet käsittelevät. Kun edellä mainitut ohjeet on hyväksytty, hallintosääntö tulee päivittää niin että viittaus talousohjeeseen poistetaan.

Esiin nousi myös muita päivitystarpeita, kuten tasa-arvosuunnitelma ja henkilöstöstrategia.

Ruskon kunnan talousarviossa on sitovuustasoksi määrätty tehtäväalueittainen toimintakate ja henkilöstömenot tehtäväalueen koosta riippumatta. Näin tarkkan sitovuustason tarkoituksenmukaisuutta on hyvä tarkastella.

Talousarviolitykset tulee tuoda ajoissa tiedoksi ja valtuuston hyväksyttäväksi määritetyn sitovuustason mukaisesti.

Ruskolla 16.5.2023

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Antti Lähteenmäki
puheenjohtaja

Jorma Rand
varapuheenjohtaja

Katri Marku-Virtanen
jäsen

(poissa)

Jari Nurminen
jäsen

(poissa)

Erja Laine
jäsen